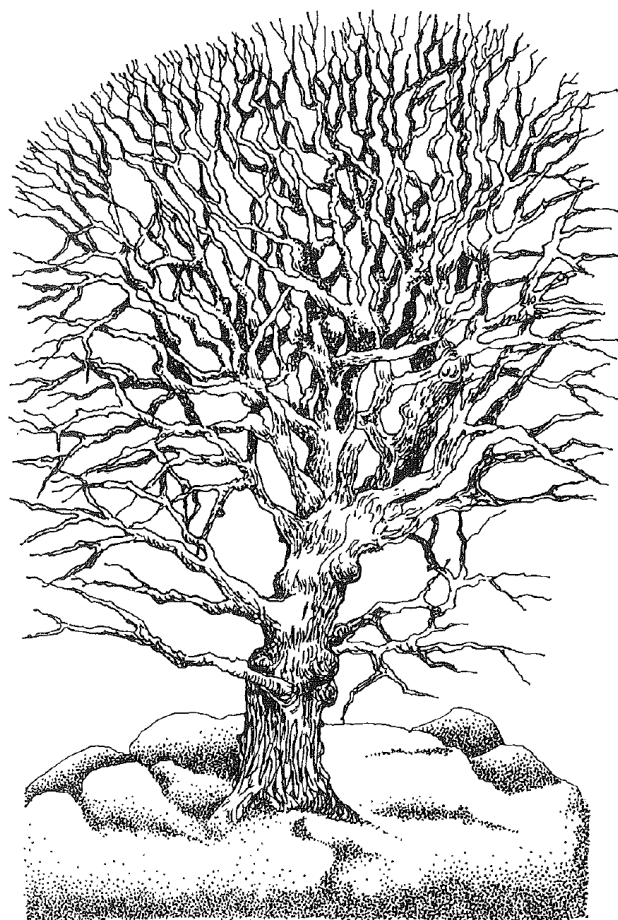

* Hördalen

Välkommen till Hördalen

Hördalen ligger sydost om Särö och är ett 31 ha stort naturreservat som ligger i en öst-västlig dalgång mellan två berg. Dalen är knappt en kilometer lång och som bredast ett par hundra meter. Berggrunden utgörs av granit och på sina ställen förekommer grönsten. Området utgör en gammal havsvik och jordmånen som är kalkhaltig ger upphov till en näringskrävande och rik flora.

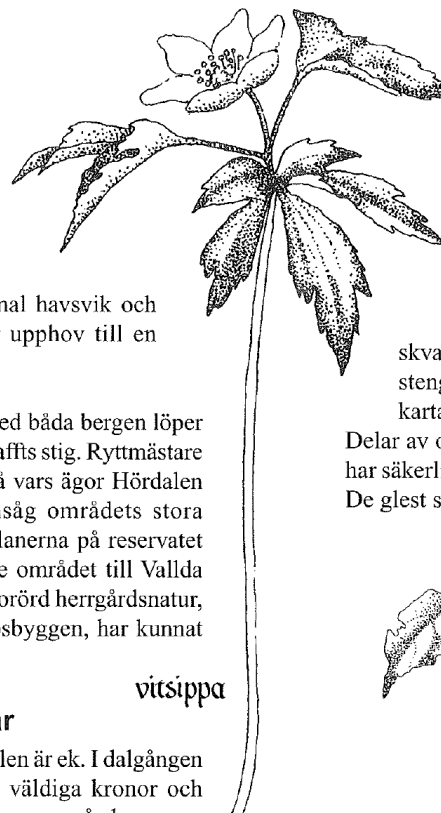
Dalgången är lätt att vandra i. Utmed båda bergen löper en stig som fått namnet Henning Kraffts stig. Ryttmästare Krafft var ägare till Hamra gård på vars ägor Hördalen låg. Han och hustrun Kerstin insåg områdets stora naturvärden och var positiva till planerna på reservatet som bildades 1971. Tidigare hörde området till Vallda Säteri och fick tack vare detta vara orörd herrgårdsnatur, där ekarna som slapp gå till skeppsbyggen, har kunnat utveckla sina magnifika kronor.

I skuggan av väldiga ekar

Det dominerande trädslaget i Hördalen är ek. I dalgången växer månghundraåriga ekar med väldiga kronor och grov bark och uppe på de magra bergknallarna bildar bergeken krattskogar. Vårfloran, särskilt i dalen, är rik och här hittar man intensivblå blåsippa, gullviva, vitsippa och doftande liljekonvalj. Skogsbingelns vågräta blad står gröna hela sommaren, vilket är ovanligt för andra vårblomande växter. Den skira vippärten blommar i juni och i alkärrens grannskap växer gullpudran i små bestånd. Den senare trivs på våt eller fuktig jord och föredrar skuggiga ställen. Under hasselbuskarna finner man i april och maj inte bara fjolårsnötter utan också vätterosens blekröda blommor. Det är en rotparasit som har tjocka, rödaktiga stjälkar och som främst växer på hassel.

vätteros

vitsippa

På bergets nordsluttning finns blockrika rasmarker med almar och rikligt med lönn och lind. Bland dem kan man finna trolldruva med vita blomklasar och blanksvarta bär.

I dalgångens centrala del finns ett alkärr med välutvecklade rotsocklar. Det fyrbladade ormbäret med en ensam, oansenlig blomma växer här tillsammans med gul svärdsilja, storrams, besksöta och bäckbrämsa. Det stora antalet enar på bergens höjdparter skvallrar om tidigare betesaktivitet och det gör också stengårdsgårdarna. Vid laga skifte 1843 - 1844 visar kartan att området då var mindre trädbevuxet än nu. Delar av området nyttjades som betes- och slåttermark och har säkerligen haft en öppen karaktär under mycket lång tid. De glest stående ekarnas magnifika kronor visar detta.

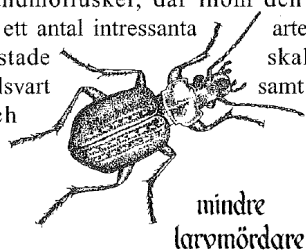
besksöta

Ett unikt område för naturens små underverk

Ett stort antal rödlistade lavar, mossor och trädlevande svampar återfinns i Hördalen. På ek kan man finna gammelekslav och orangepudrad klotterlav som båda är akut hotade samt stiftklotterlav, liten sönderfallsrav och violettbrun skivlav som alla är sårbara eller hänsynskrävande. Rosa lundlav växer på lönn och på en grov alm återfinns klosterlav.

Hördalen är en av få lokaler i Sverige för fågelfotsmossan, en bladmossa med fint sågtandade bladspetsar och ett trädformigt växtsätt. Den växer på sydvända bergväggar. Mer iögonfallande är tickorna oxtungssvamp, eklackticka och blekticka som har ek som värdträd. Oxtungssvampen är orangeröd till mörkt rödbrun, en vacker svamp vars hatt utsöndrar vinröda saftdroppar medan blektickans fruktkroppar ibland kan sammansmälta till ansenlig längd. I landet finns endast två lokaler för eklacktickan så det är en raritet Hördalen kan ståta med. Hattens översida är först gulbrun, sedan mörkt rödbrun och som gammal nästan svartlila.

Reservatet är undersökningsområde för Göteborgs Naturhistoriska Museum med tonvikt på tusenfotingar, gräsuggor och landmollusker, där inom den senare gruppen påträffats ett antal intressanta arter. Bland vedlevande, rödlistade skalbaggar har bland andra kolsvart samt gulbent kamklobagge och larvmördare hittats i Hördalen.

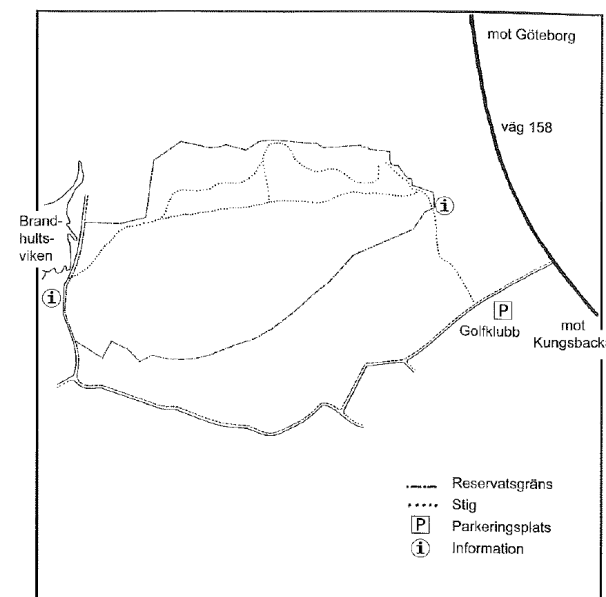
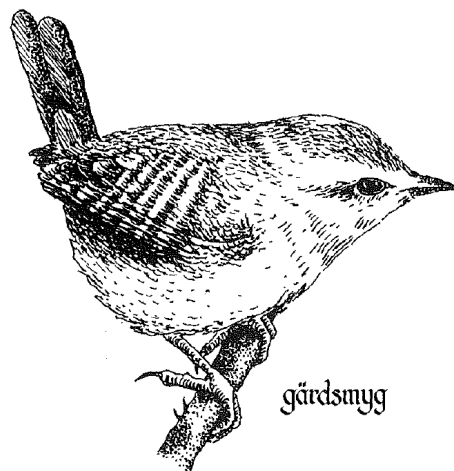
Ett rikt fågelliv

I Hördalen är fågellivet rikt, både vad det gäller antalet arter och individer. De hålhäckande arterna gynnas av olika trädhåligheter och fåglar som stare, svartvit flugsnappare, olika mesar samt nötväcka häckar årligen med flera par vardera. Tidvis finns här också kattuggla och skogsduva. Hackspettarna är representerade av större hackspett samt mindre hackspett varav den senare helst håller till i alkärret. Spettarnas bohål övertas sedan av andra arter eftersom de själva hackar nya varje år.

På våren kan man njuta av fåglarnas konserter. Då hörs lövsångare och svarthätta, koltrastens melodiska sång blandas med taltrastens upprepningar och bofinken låter höra sin snärtiga drill. Trädpiplärkan sjunger både från trädtoppar och i sin typiska sångflykt då fågeln först stiger uppåt från en trädtopp och sedan dalar ner med stela vingar och hängande ben. Till utseendet är den mycket lik ängspiplärkan men skiljs lättast från denna på lätena. Den senare kan ses på strandängen.

Den pepparkornsögda rödhaken med sitt roströda bröst och den brunspräckliga gärdsmygen med sin kavat uppåtriktade stjärt rör sig båda i undervegetationen. Rödhaken slänger gärna ut sina silverklingande toner från en trädtopp medan gärdsmygens starka sång ljuder från snåren. Båda arterna kan glädja lyssnaren med sin sång även mitt i vintern. En annan fågel som kan höras milda vinterdagar är domherren. Både hane och hona blandar knarrande, knirkande strofer med melankoliska visslingar i sin sång. Vår största fink, stenknäcken, ses regelbundet i Hördalen och i omgivningarna har berguv förekommit.

Reservatet gränsar till Brandshultsviken och på strandremsan ses ofta rastande rödbenor, svartvitbrokiga strandskator och praktfullt färgade gravänder. Hanens näbbknöl är, liksom hos knölsvanen som ofta ligger i viken, betydligt större än hos honan men gravandens knöl saknas under icke häckningstid. Ute på skären i viken står ofta storskarvar, ålakraor, och torkar sina hängande vingar.

Läge

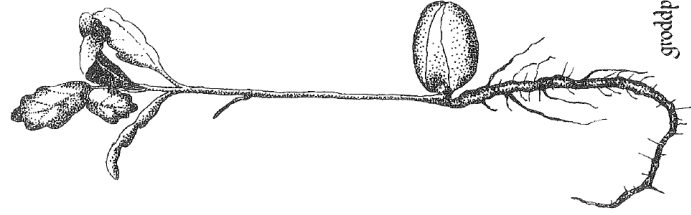
Hördalen ligger utmed väg 158 mellan Göteborg och Kungälv sydost om Särö. Vid avtaget till Kungälv golfklubb finns reservatet skyltat och parkeringsplatser för allmänheten.

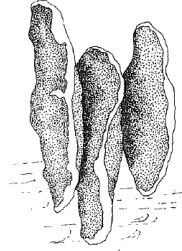
Väst kuststiftelsen
NATURVÅRD & FRILUFTSLIV

WWW.vastkuststiftelsen.se

Text: Ulla Åshede
Teckningar: Kerstin Hagstrand - Velicu
Layout: Jenny Sanderöd
Nytryck 2006

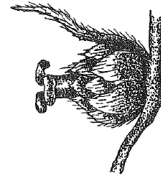
groddplanter

ekläckfrö

Ekens virke, eke, har i alla tider varit flitigt använt av båbyggare, allt ifrån stenålderns stockbåtar, vikingatidens långskepp, fram till mer sentida örlogsbåtar, handels- och segelfartyg. Det hårda, hållbara eket används fortfarande till parkettgolv och trösklar, dörrar och stängselstolpar. Ekens bark, blad och ollon har kommit till användning inom medicinen. Ur den släta, glänsande barken utvanns starkt sammandragande garvsyra som antogs bota "blodspottning" och läka sår. Ekollonen som skördades på hösten och torkades vid eldvärme så att skalen sprack sönder var verksamma mot kallbrand och av bladen gjordes "en infusion i rött vin tillsatt med honung vilken föreskrivs mot halsfluss".

Sveriges grövsta ek är den s.k. Rumsnullaeken vid Norra Kväll i Småland. 1974 var omkretsen 13,15 meter och höjden 15 meter. Den uppskattas vara ungefär 900 år gammal.

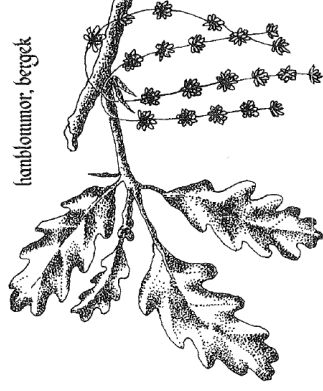
honblomma

Eken

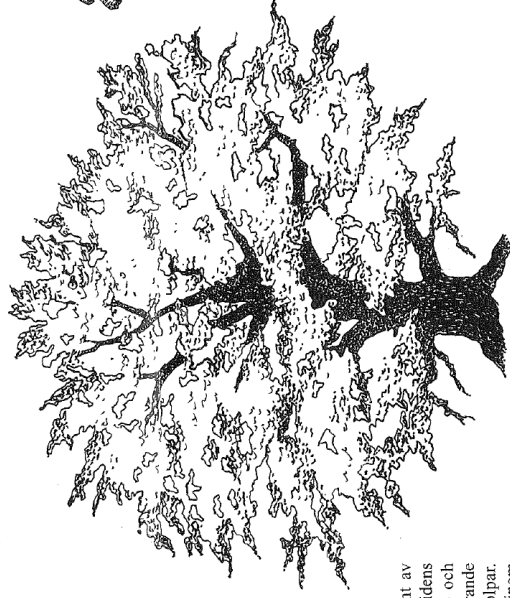
Inget annat trädsläkte är så förknippat med myter och sagor som eken. Det finns en uppsjö kungsskär, trollekar samt galgekar och eken har ansetts som livsträd, gudaträd och världsträd. Den har haft rykte som "äskträd", man trodde att blixarna hade en tendens att träffa just ekar. Eken är sedan många år symbol för sparande, vem har inte hört uttrycket "sparbankssek"?

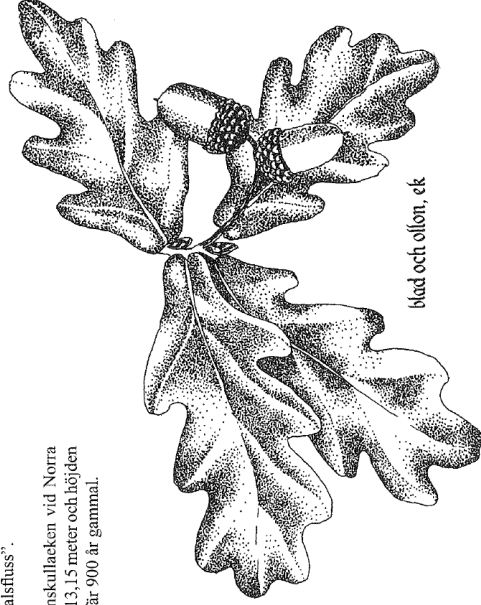
blad och ollon, bergesk

honblommor, bergesk

honblommor, ek

blad och ollon, ek

I Sverige finns två ursprungliga skogbildande arter, ek och bergesk.

Eken, *Quercus robur*, är ett vanligt träd som gärna växer på näringsrik mark med god vattentillgång och som återfinns i södra Sverige upp till de norra delarna av Värmen och Västern. Eken har oskafade blad, rundade knoppar och långskafade, långstrimmiga, grönaktiga ollon. Den har också kallats skogsek, rislek, blåek, backek och sommarek.

Bergesk, *Quercus petraea*, är ganska vanlig på torr, näringsfattig mark. Den bildar krattsogar på bergig, kustnära mark och hybrider mellan ek och bergesk uppskrälar lätt. Bergesk växer i Sverige i ett bälte från Strömströmdalen till norra Skåne och över till ostkusten till trakten av Kalmar. På västkusten är det den vanligaste eken. Bergeskens bladskaff är 2-5 cm långa, knopparna är spetsiga och de oskafade, bruna ollonen sitter ofta gytttrade. Bergesen har fått namn som stenek, druvek och vinterek.